

Fra skandinavisk immigrant
til amerikaner

When demographers study immigrant assimilation, they often use statistical techniques to examine the magnitude of differences between immigrant groups and natives on measurable outcomes such as annual earnings, type of house occupancy, or employment rates.

Social psychologists, on the other hand, focus more closely on the individual experiences of immigrants as they attempt to negotiate social conditions in their new country.

Stephanie A. Bohon & Megan Conley: *Immigration and Population* (2015)

Torben Grøngaard Jeppesen

FRA SKANDINAVISK
IMMIGRANT TIL
AMERIKANER

*Teori og empiri om assimileringen i det
amerikanske samfund*

Syddansk Universitetsforlag
2017

© Forfatteren og Syddansk Universitetsforlag 2017
University of Southern Denmark Studies in History and Social Sciences vol. 537
Sat og trykt af Specialtrykkeriet Viborg

ISBN 978 87 4083 025 5

Fra skandinavisk immigrat til amerikaner er udarbejdet med støtte fra:
Augustinus Fonden

Mekanisk, fotografisk, elektronisk eller
anden mangfoldiggørelse af denne bog
er kun tilladt med forlagets tilladelse eller
ifølge overenskomst med Copy-Dan.

Syddansk Universitetsforlag
Campusvej 55
5230 Odense M

www.universitypress.dk

Indhold

1. Indledning og baggrund	7
<i>Redegørelse for emnet, præcisering af problemstilling, sammenhæng og perspektiv.</i>	
2. Sammenfatning af tidligere studier	12
<i>Sammenfatning af resultater fra bøgerne Dannebrog på den amerikanske prærie (2000), Danske i USA 1850-2000 (2005) og Skandinaviske efterkommere i USA (2010) med fokus på udsagn om integrations- og assimilationsprocessen.</i>	
3. Teorier om integration og assimilering	25
<i>Gennemgang af den væsentligste teoridannelse i den sociologiske og historiske forskning om europæiske immigranternes og efterkommeres integration og assimilering i det amerikanske samfund fra 1800-tallets slutning til i dag.</i>	
4. Målbare indikatorer og kvantitative analyser	48
<i>Assimilationsprocessen for de skandinaviske immigranter og deres efterkommere belyst gennem målbare faktorer omfattende sprog, bosættelse, socioøkonomisk status, ægteskabsmønster, religion, politiske synspunkter og holdningsmæssige værdier. Analyserne baserer sig på kronologiske tværsnit ved brug af data fra U.S. Census, American Community Survey og General Social Survey.</i>	
5. Faktorer som påvirker assimileringprocessen	90
<i>Assimileringens forløb og hastighed bestemmes af flere faktorer, både mellem etniske grupper og internt i en gruppe. Med afsæt i tidligere studiers påvisning heraf analyseres tre afgørende faktorer: immigrantens forudsætninger (den humane kapital), stedets betydning og brud med oprindeligt etnisk miljø.</i>	
6. Teori og empiri i assimileringprocessen	132
<i>Resultaterne af de kvantitative analyser sammenholdes og diskuteres i forhold til relevant del af teoridannelsen, og en model for forløbet af skandinavernes assimileringproces opstilles.</i>	

Appendiks	143
<i>Oversigt over anvendt digitalt kildemateriale i form af U.S. Census, American Community Survey og General Social Survey.</i>	
Litteratur	149

1. Indledning og baggrund

Redegørelse for emnet, præcisering af problemstilling, sammenhæng og perspektiv.

Fra midten af det 19. århundrede og til ind i de første årtier af det 20. århundrede forlod i hundredtusindvis af danskere, nordmænd og svenskere deres hjemlande for at slå sig ned i Amerika. Befolkningspresset var stort i de skandinaviske lande, og mange så langt større muligheder på den anden side af Atlanten. I dag – tre, fire eller fem generationer senere – angiver over 10 mio. amerikanere, at de er af skandinavisk herkomst.

Med afsæt i undertegnedes primært empirisk og kvantitativt baserede udforskning af de danske og øvrige skandinaviske immigranternes og efterkommeres liv i det amerikanske samfund – publiceret i bøgerne *Dannebrog på den amerikanske prairie*, *Danske i USA 1850-2000* og *Skandinaviske efterkommere i USA* – er det målet med denne sammenfattende publikation at sætte fokus på forløbet af skandinavernes integrationsproces set såvel i en teoretisk som empirisk sammenhæng.¹ I det følgende vil resultaterne fra ovennævnte bøger blive opsummeret, den væsentligste historiske og sociologiske teoridannelse om integration og assimilering blive gennemgået og processen belyst, baseret på målbare indikatorer. Muligheden for i dag at afprøve tidligere teorier på et omfattende kvantitativt materiale betyder, at den hidtidige teoridannelse kan udfordres og suppleres. Således finder assimileringen sted i forskelligt tempo for de enkelte etniske grupper og til lige inden for den enkelte gruppe. Den sker ikke med samme hastighed og styrke for alle sociale og kulturelle aspekter. Betydningen af immigranternes personlige forudsætninger, miljøet for opvæksten af børnene i det nye land og det sted, hvor immigranterne og siden deres efterkommere bosatte sig, har en stærk indflydelse på processen. Det geografiske sted kan endog have en kraft, der overstiger indflydelsen fra den etniske baggrund. Endelig tegner der sig et billede af, at hastigheden i assimileringen og opnåelsen af en højere social status i vid udstrækning er bestemt af de enkelte personers

1 Torben Grøngaard Jeppesen: *Dannebrog på den amerikanske prairie. Et dansk koloniprojekt i 1870'erne – landkøb, bygrundlæggelse og integration*, Odense 2000; Torben Grøngaard Jeppesen: *Danske i USA 1850-2000 – en demografisk, social og kulturgeografisk undersøgelse af de danske immigranter og deres efterkommere*, Odense 2005; Torben Grøngaard Jeppesen: *Skandinaviske efterkommere i USA. Etniske grupper eller kerneamerikanere?* Odense 2010.

brud med egen etnisk baggrund – i bosættelse, erhverv, ægteskab og religion. Et sådant brud er ofte initieret af et højere uddannelsesniveau. I det følgende defineres den etniske gruppe på baggrund af den nationale oprindelse. Denne definition er oplagt i forhold til de skandinaviske lande og muliggør brug af amerikansk statistisk datamateriale, hvor tilhørsforholdet til oprindelsesland angives i relevante sammenhænge.

Den følgende tekst er en teoretisk og analytisk overbygning til under- tegnede mangeårige studier af skandinavernes liv i USA. Teoridannelse og begrebsapparat er baseret på den amerikanske historiske og sociologiske forskning. Med afsæt heri anvendes ordet *assimilering* (bruges synonymt med *assimilation*) i langt videre udstrækning og med en bredere betydning. I Danmark bruges ordet *integration* normalt som overordnet samlebegreb, medens *assimilering* tillægges mere negativ betydning som total opløsnen og underlæggelse af nytillkomne i den modtagende, dominerende gruppe. Begge ord stammer fra latin, hvor det første kommer af 'integratio' med betydningen 'at gøre hel', medens *assimilation* kommer af 'assimilare' med betydningen 'at gøre lig med'. I den amerikanske forskning er der især fokus på, hvorvidt en immigrantgruppe kan eller har kunnet fastholde specifikke etnisk betingede kulturelle og sociale træk, og i hvor vid udstrækning en gruppe er 'gjort lig med' den øvrige amerikanske befolkning. I både historiske og i nutidige sociologiske undersøgelser af assimileringprocessen måles forløbet i forhold til mainstream-amerikanere, altså et gennemsnit af den amerikanske befolkning født i USA. Alt efter hvilken etnisk gruppe og hvilken tidsramme sammenlignes der enten med den hvide befolkning alene eller med den samlede amerikanske befolkning.

Desværre eksisterer der ikke en klar og fælles delt definition af begrebet *assimilering*. Det kan således i den foreliggende litteratur konstateres, at der i diskussionerne om *assimilationens* realitet, effekt og ønskværdighed af og til tales forbi hinanden. Man skal tillige være opmærksom på, at *assimilering* som faktum og som ideal ofte er blandet ind i hinanden, og det kan i analyserne være vanskeligt at skelne mellem faktisk situation, og hvad der måtte være ønsket.²

Assimilering af en immigrantgruppe og dens efterkommere finder sted som resultat af en mængde indtryk og forandringer, der sker i dagligdagen over tid. I det følgende skal processen belyses på grundlag af dels de væsentligste teorier fremsat gennem det sidste århundrede, og dels under-

2 Peter Kivisto (ed.): *Incorporating Diversity. Rethinking Assimilation in a Multicultural Age*. Boulder 2005.

søgelse af en række sociale, kulturelle og økonomiske faktorer, der kan måles – fra den første immigrantbefolkning til nutidens efterkommere tre, fire eller flere generationer senere. Afdækning af processen og måling af graden af assimilering vil ske gennem analyser af hele immigrantgruppen og dens primære efterkommere i form af samlede gennemsnitstal.³ Disse tal vil blive sammenholdt med den øvrige befolknings. For tiden fra 1800-tallets slutning og frem til slutningen af det 20. århundrede vil den etniske gruppe blive målt i forhold til den hvide befolkning født i USA. For det seneste årti vil der tillige blive tal for den samlede befolkning uanset race, men født i landet. USA's befolkning var til langt op i det 20. århundrede domineret af den hvide race, og de tre skandinaviske immigrantgrupper søgte at blive en del deraf. I flere stater var det frem til Højesterets afgørelse i 1967 rent faktisk forbudt gennem ægteskab at blande racer. Med den seneste udvikling, hvor hvert syvende ægteskab finder sted mellem forskellige racer (eller for latinoer etnisk gruppe), og hvor udvisningen af *color lines* er et faktuel – og i den sociologiske litteratur meget aktuelt – emne, er det relevant at analysere nutidens skandinaviske efterkommere i forhold til denne udvikling og i forhold til USA's nutidige gennemsnitsbefolkning.

I analyserne vil der blive inddraget eksempler på etniske subgrupper i form af geografisk, socialt og aldersmæssigt adskilte grupper. Dette sker med henblik på at vise, at en etnisk gruppe ikke er en homogen størrelse, og at faktorer som udvandrernes baggrund, stedets betydning og brud med etnisk baserede rammer har stor indflydelse på forløbet af og hastigheden i assimileringprocessen.

På grundlag af de kvantitative analyser af målbare assimilationsparametre vil teoridannelsen blive diskuteret og herunder ikke mindst, hvorledes gennemsnits-amerikaneren (mainstream) faktisk ændrer sig over tid. Assimileres de oprindelige skandinaviske etniske grupper ind i denne

3 Med primære efterkommere menes dels 2.generationen født i USA, hvor mindst en af forældrene er immigrant fra et af de skandinaviske lande, og dels senere efterkommere, som angiver Danmark, Norge eller Sverige som primært oprindelsesland. De kvantitative undersøgelser gennemføres på grundlag af data fra U.S. Census, American Community Survey og General Social Survey, se nærmere beskrivelse heraf i Appendix. Herudover inddrages udvandringsdata fra Det Danske Udvandrerarkiv, Riksarkivet i Stockholm og Digitalarkivet, Arkivverket, Oslo. Med hensyn til beskrivelse af anvendte, generelle data og kilder til USA's demografiske, økonomiske og sociale udvikling henvises til Torben Grøngaard Jeppesen: *Danske i USA 1850-2000* (2005) og Torben Grøngaard Jeppesen: *Skandinaviske efterkommere i USA* (2010).

samtidens 'gøre lig med'-situation, eller udvikler processen sig således, at efterkommerne i deres udvikling enten ikke når eller endog passerer punktet for 'gennemsnitlighed'? Det amerikanske samfund oplever i disse år en markant sortering geografisk af befolkningen – både på makro- og mikro-niveau – baseret på uddannelse, social placering, værdier og politiske holdninger. Man kan derfor stille spørgsmålet, om endemålet for assimilering i dag er at nå gennemsnittet, eller det snarere er at placere sig i forhold til en stadig mere segmenteret befolkning, hvis opdeling ikke mindst afspejler sig som konsekvens af stedets betydning.

Analysen af de skandinaviske immigranternes og deres efterkommeres vej ind i det amerikanske samfund vil give et billede af, hvorledes assimilering-processer foregår forskelligt over tid for forskellige grupper, og hvorledes beslutninger og ydre forhold kan være afgørende for processens forløb, både i hastighed og form. Studiet vil herved kunne sætte perspektiv på de sociale, kulturelle og bosættelsesmæssige mekanismer, som spiller ind i en integrationsproces, og skabe grundlag for en fornyet teoridannelse om assimilering. Denne gang set over et langt tidsforløb og baseret på store mængder empirisk datamateriale. Desværre har amerikanske sociologer siden starten af 1990'erne opgivet studiet af de europæiske immigranter og deres efterkommere og har i stedet kastet sig over den moderne immigration og den opvoksende 2.generation. Dette er naturligvis forståeligt som følge af den markante indvandring, der siden slutningen af det 20. århundrede har præget det amerikanske samfund. For sociologerne giver den nye immigration oplagte forskningsmuligheder med en langt stærkere nutidig relevans. Det er dog ærgerligt, at ingen amerikanske historikere har taget over og videreført studiet af assimileringen set i et længere perspektiv, som det nu er muligt at gøre på grundlag af indvandringen fra Europa. Først ved studier af flere generationer kan man få et reelt indblik i forløb, faktorerens indflydelse og resultatet af processen.

I det følgende skal der gøres et forsøg med dansk afsæt. Tidspunktet må anses for passende. Vi er nu flere generationer efter den store masseudvandring til USA, og kun få af de nulevende efterkommere har kendt deres forfædre, som i sin tid drog af sted. Den direkte indflydelse fra det etniske ophav er dermed væk, hvilket afspejler sig i stort set forsvundne etniske træk. Ikke alene er de objektivt målbare etniske forskelle under udligning, men også den etniske identifikation forsvinder mere og mere. Fra 1970'erne og i de følgende årtier oplevedes ellers en betydelig genopliven af interessen for egne etniske rødder. Denne omsattes i en etnisk dyrkelse af symbolsk karakter med flag, festivaler, folkedans, etnisk mad

og pyntegenstande med tilknytning til hjemlandet. Hermed synes migrationsforskeren Marcus Lee Hansen's tese fra 1938: »What the son wishes to forget, the grandson wishes to remember« at blive virkeliggjort. I dag er en ny udvikling i gang, som måske mere dækkes af Charles A. Gallagher's ord: »What the grandson wished to remember, the great-granddaughter has never been told«. ⁴

4 Richard Alba: *Ethnic Identity. The Transformation of White America*. New Haven 1990; Mary C. Waters: *Ethnic Options. Choosing Identities in America*. Berkeley 1990; Matthew Frye Jacobson: *Roots Too. White Ethnic Revival in Post-Civil Rights America*. Cambridge 2006; Marcus Lee Hansen: *The Problem of the Third Generation Immigrant*. Rock Island 1938; Charles A. Gallagher: Playing the Ethnic Card: Using Ethnic Identity to Negate Contemporary Racism, i *White Out: The Continuing Significance of Racism* ed. by Ashley Doane and Eduardo Bonilla-Silva. New York 2003; Torben Grøngaard Jeppesen: *Skandinaviske efterkommere i USA* (2010).